Відокремлений структурний підрозділ «Морський фаховий коледж
Херсонської державної морської академії»
Бібліотека

Поетичний вернісаж

Микола Вінграновський: чарівник поетичного слова

(До 90-річчя від дня народження)

«Є поети, які пишуть словами,
а є ті, чиїми словами говорить сама душа України».
Микола Вінграновський

З дитинства він зростав серед мальовничої української природи, яка згодом стала одним із головних джерел його натхнення. Можливо, саме безмежні степи, тихі річки, зоряне небо та прості люди рідного краю навчили майбутнього письменника бачити красу навіть у найменших речах.

Його життєвий шлях був непростим, але надзвичайно цікавим. Він навчався у Київському інституті театрального мистецтва, а згодом – у Москві, у Всесоюзному державному інституті кінематографії. Працював у кіно, знімався у фільмах, займався режисурою. Проте справжнім покликанням його життя стало художнє слово.

Микола Степанович Вінграновський народився 7 листопада 1936 року у селі Богополь (зараз це сучасне місто Первомайськ Миколаївської області). З дитинства він зростав серед мальовничої української природи, яка згодом стала одним із головних джерел його натхнення. Можливо, саме безмежні степи, тихі річки, зоряне небо та прості люди рідного краю навчили майбутнього письменника бачити красу навіть у найменших речах.

Його життєвий шлях був непростим, але надзвичайно цікавим. Він навчався у Київському інституті театрального мистецтва, а згодом – у Москві, у Всесоюзному державному інституті кінематографії. Працював у кіно, знімався у фільмах, займався режисурою. Проте справжнім покликанням його життя стало художнє слово.

Основні факти про життя та творчість:

Освіта: Навчався в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого та закінчив ВДІК за фахом кінорежисури (1960).

Громадська діядьність: Микола Вінграновський. у період із 1989 по 1993 рік був першим президентом Українського ПЕН-клубу (українська громадська організація, створена з метою захисту свободи слова та прав авторів, сприяння розвитку літератури та міжнародному культурному співробітництву).

Літературна діяльність: Яскравий представник покоління шістдесятників. Його поезія вирізняється глибокою метафоричністю, філософічністю, любовною лірикою та органічним зв'язком із народною стихією.

***Поетичні збірки*:** «Поезії» (1971), «На срібнім березі» (1978), «Губами теплими і оком золотим» (1984), «Вибране» (1986) та інші.

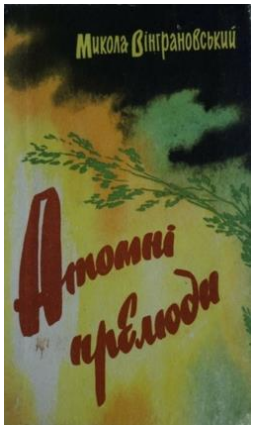

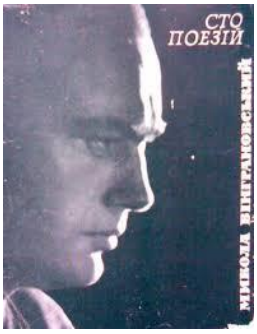

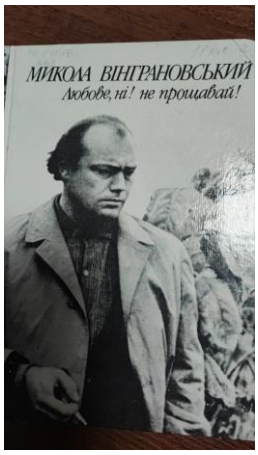

Кінематограф: Реалізував себе як режисер та актор, створивши низку стрічок (зокрема «Повість синіх ночей», «Берег надії», «Тихі береги»).

Відзнаки: Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (1984)

Микола Вінграновський стрімко і тріумфально ввійшов в українську літературу, уже першими кроками засвідчивши свою оригінальність, новаторство та щирий талант. Він одразу був визнаний метром серед свого покоління, а його талант суттєво вплинув на формування ровесників і молодших поетів. Перші вірші Вінграновського побачили світ у 1957 році у журналі “Дніпро”, а чотири поезії були опубліковані в 1958 р.

Але справжня всенародна слава прийшла до нього 7 квітня 1961 року, коли вийшла “Літературна газета” із заголовком на всю четверту сторінку: “Микола Вінграновський. З книги першої, ще не виданої”. Фото красивого інтелігентного юнака і 15 віршів відтоді так і лишилися яскравими перлинами української поезії. Наступного 1962 року ця книжка вийшла у світ під назвою “Атомні прелюди”.

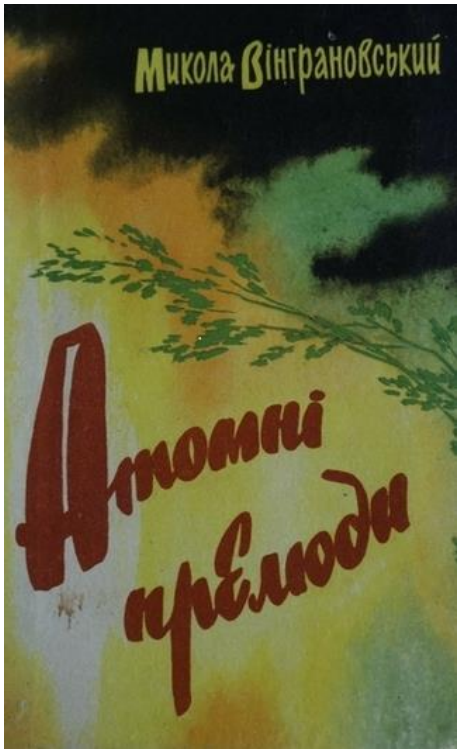

Народе мій! Поки ще небо
Лягає на ніч у Дніпро –
Я на сторожі коло тебе
Поставлю атом і добро;

І стану сам біля колиски
Твого буття, що ти – це ти,
І твого слова кращі зблиски
Пошлю у Всесвіту світи.

Бо Всесвіт –не поле, і люд – не глядач.
І час – не ворота футбольних моментів,
І куля земна – не футбольний м’яч
В ногах генералів і президентів!

Не менш чарівним є світ дитячої творчості письменника. Микола Вінграновський умів дивитися на світ очима дитини — щиро, безпосередньо, з подивом і захопленням. Його твори для дітей наповнені гумором, фантазією, добротою та любов'ю до всього живого. У них тварини стають героями цікавих історій, а звичайні пригоди перетворюються на маленькі відкриття.

Особливе місце у творчості письменника посідає повість «Сіроманець». Це зворушлива історія про старого вовка та хлопчика Сашка, яка змушує замислитися над людяністю, милосердям і відповідальністю за тих, хто слабший. Автор показує, що справжня доброта не залежить від зовнішності чи сили. Вона живе в серці людини. Цей твір навчає співчувати, не бути байдужими та поважати природу.

Поезія Миколи Вінграновського особлива. Її неможливо сплутати з творчістю інших митців. У ній немає байдужості чи штучності. Кожен рядок сповнений почуттів, музики та незвичайних образів. Поет умів розмовляти з природою так, ніби вона була живою істотою, здатною відчувати, сумувати, радіти й любити.

У його віршах дерева ніби мають душу, вітер приносить спогади, сонце усміхається, а річки зберігають таємниці людського серця. Природа у Вінграновського – не просто тло для подій, а справжній світ, у якому людина є невіддільною частиною великого життя.

Особливо вражає любов поета до України. Він не просто писав про Батьківщину – він відчував її серцем. У його поезіях живе українська земля з її красою, історією, болем і надією. Любов до рідного краю звучить щиро, без гучних слів і зайвого пафосу. Це любов людини, яка знає ціну рідному слову, землі та пам'яті свого народу.

***

Ні! Цей народ із крові і землі
Я не віддам нікому і нізащо!
Він мій, він я, він – світ в моїм чолі,
Тому життя його і ймення не пропащі!

Ви чуєте? Це мій народ – як сіль,
Як хрест і плоть мого життя і віку,

І тому доля моя, щастя моє, біль
Йому належать звіку і довіку.

У битві доль, політик і систем
Мої набої – у його гарматах.
Я не слуга його, я – син його на чатах,
Я – син зорі його, що з Кобзаря росте.

Я – син його по крові, і кістках,
І по могилах, і по ідеалах.
Не вам з оскіпленими душами в забралах
Його звеличувать в фальшивих голосах.

Я – формаліст? Я наплював на зміст?
Відповідаю вам не фігурально:
– Якщо народ мій числиться формально,
Тоді я дійсно – дійсний формаліст!

Та де вже дінешся, раз мир заколосив
Пустоколоссям вашим в сиві ночі,
Жаль одного, що в леті до краси
Народу ніколи і плюнуть вам у очі.

Ні! Мій народ не дим, не горевіз,
І я не дам його по брехнях і по кривдах,
Я не пір'їна в гордих його крилах,
Я – гнівний меч його, що від Дніпра до звізд!
==========

Називати Миколу Вінграновського чарівником поетичного слова цілком справедливо. Адже він володів особливим даром – даром бачити світ серцем і передавати свої почуття через слово. Його поезія вчить нас бути уважнішими до природи, любити Україну, цінувати красу рідної мови та не втрачати здатності дивуватися життю.

Називати Миколу Вінграновського чарівником поетичного слова цілком справедливо. Адже він володів особливим даром – даром бачити світ серцем і передавати свої почуття через слово. Його поезія вчить нас бути уважнішими до природи, любити Україну, цінувати красу рідної мови та не втрачати здатності дивуватися життю.

***

Ходімте в сад. Я покажу вам сад,
Де на колінах яблуні спить вітер.
А згорблений чумацький небопад
Освітлює пахучі очі квітів.

Я покажу вам сливи на сучках,
Що настромились, падаючи мовчки.
Затисла груша в жовтих кулачках
Смачного сонця лагідні жовточки.
У полі спить зоря під колоском
І сонно слуха думу колоскову,
І сонна тиша сонним язиком
Шепоче саду сиву колискову.

То кажани. То кажаниний ряд
Заплутався у сонному волоссі ночі...
Ходімте в сад. Я покажу вам сад.
Його сумління покажу вам очі.
==========

У синьому небі я висіяв ліс

У синьому небі я висіяв ліс,
У синьому небі, любов моя люба,
Я висіяв ліс із дубів і беріз,
У синьому небі з берези і дуба.

У синьому морі я висіяв сни,
У синьому морі на синьому глеї
Я висіяв сни із твоєї весни,
У синьому морі з весни із твоєї.

Той ліс зашумить, і ті сни ізійдуть,
І являть тебе вони в небі і в морі,
У синьому небі, у синьому морі…
Тебе вони являть і так і замруть.

Дубовий мій костур, вечірня хода,
І ти біля мене, і птиці, і стебла,
В дорозі і небо над нами із тебе,
І море із тебе… дорога тверда.
==========

Цю жінку я люблю

Цю жінку я люблю. Така моя печаль.
Така моя тривога і турбота.
У страсі скінчив ніч і в страсі день почав.
Від страху і до страху ця любота.

Аби ще в жнива – то було б іще…
Але ж ні жнив, до жнив, до них далеко…
Цю жінку я люблю, і цю любов-лелеку
Не радістю вкриваю, а плачем.

Воно мені, мабуть, так мало бути.
Мабуть, воно так сказано мені.
Бо так вже склалось – не забуть, не збути,
Не призабути навіть уві сні.

Як чорний чай, як чорний чай Цейлону,
Мені це літо впало у лиман…
Цвів молочай. Посічкану солому
Везли з гарману – даленів гарман…
==========

Оксану, мою зорю,
Мою добру долю…
Т. Шевченко

В ніч кам’яну, коли темно воді і дорозі,
Коли темно траві і нічого не видно мені,
В ніч кам’яну, коли темно надії й тривозі, –
Будь при мені, будь навіки мені при мені.
В тіні священній могил, в тіні священній свободи,
Коли я прилягаю на хвилю, бо ще далеко мені,
Коли проклятий раб в мені голову зводить, –
Будь при мені, будь навіки мені при мені.
В ніч кам’яну, коли люблять не спать яничари,
Вони люблять не спать, плідно плодючись навіть вві сні
Не кричи і не плач. Навіть в смерті своїй я з тобою недаром.
Зоре,
будь при мені, будь навіки мені при мені.

Микола Вінграновський – одна з видатних постатей української літератури та кінематографа другої половини XX століття, чия творчість стала не лише символом епохи «шістдесятників», але й національним надбанням, яке продовжує надихати наступні покоління митців та культурних діячів.

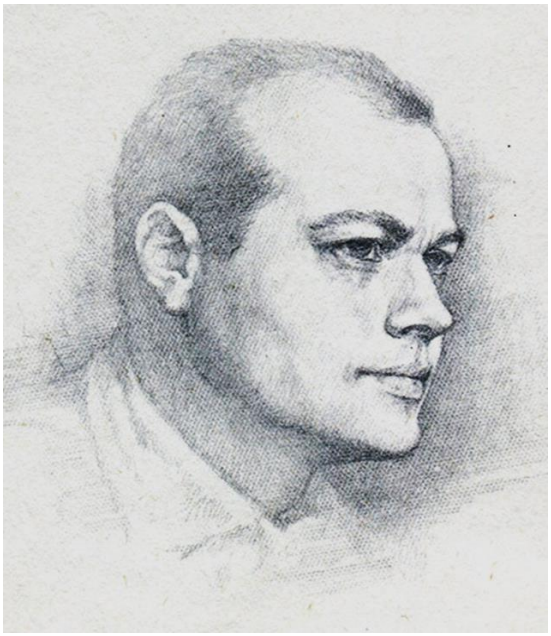

Може бути, що мене не буде,
Перебутній час я перебув,
Але будуть цілувати губи
Світанкову землю молоду.
І моєю літньою судьбою
На Поділля, Галич і на Степ
Карим оком, чорною бровою
Ти мене у серці понесеш.
М. Вінграновський

Микола Степанович Вінграновський відійшов у вічність 2004 року після тяжкої хвороби, похований на Байковому кладовищі у Києві. Він залишив нащадкам свої твори вишуканої і сміливої думки, неповторні і новаторські, які стали справжньою окрасою української літератури та її найвищими здобутками.

Справжній талант не зникає з роками. Він залишається у книгах, у пам'яті людей, у кожному прочитаному рядку. І поки ми відкриватимемо для себе поезію Миколи Вінграновського, доти житиме його дивовижний світ – світ, у якому слово стає музикою, природа розмовляє з людиною, а звичайне життя перетворюється на справжню казку.

***

Вже неминуче буде сніг
З хвилини на хвилину…
Завіє сніг і наш поріг,
І в полі бадилину.
За ногу вхопить вітер дим,
А сніг і дим завіє,
Ще й білим язиком твердим
Прилиже дим, як вміє.

Хвоста розпушить курці сніг
І пожене за вітром,
Останні яблучка із ніг
Зіб'є із віт над світом.

До айстр останнії припаде
Губами сніговими
І тихо їм щось доведе,
І забіліє з ними…

Під самим садом обрій ліг
На сіру павутину…
Вже неминуче буде сніг
З хвилини на хвилину…

«Справжня поезія не закінчується останнім рядком – вона продовжує жити в серці того, хто її прочитав». Микола Вінграновський

Микола Вінграновський – це поет, який навчив нас бачити диво у звичайному. І саме тому його слово не старіє, а продовжує чарувати серця читачів.

Дізнатися більше про життя та творчість Миколи Вінграновського можна на сайті ukrainian-nation.org.ua.

Джерела:

https://50plus.com.ua/mykola-vingranovskyj-lyubov-potrebuye-zusyl/
https://maysterni.com/user.php?id=1736&t=1&rub=328&sf=1
https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=12986

05.11.2026 р.

Укладачі: Ганна ПРОКОПЧУК, завідувачка бібліотеки
Ірина МОСЕЙЧЕНКО, бібліотекар
Лідія ПИСАНЕЦЬ, адміністратор бази даних